

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 26 maart – 10:30 uur d.d. 27 maart

5.1.2e Directie Communicatie VWS | Input voor de interdepartementale omgevingsanalyse

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Nederlanders besmet en/of geïsoleerd Patiënten, medewerkers en bezoekers van gesloten Nederlandse ziekenhuizen 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders Zorginstellingen en personeel 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek dat zich (o.a. op sociale media) zorgen maakt Politici

Samenvatting

- Microbiologen en politici vragen zich af of Nederland wel genoeg test.
- De IC-capaciteit komt prominent aan bod. Gisteren worden signalen van voldoende capaciteit volgende week (De Jonge), snel gevolgd door signalen van een snel dreigend tekort (Gommers). De nood is hoog: zondag zouden de 1.600 IC-bedden klaar moeten zijn, zo is het beeld.
- Huisartsen vinden dat ze ook sterfgevallen moeten kunnen melden, waarvan niet is bewezen dat ze COVID-19 hebben gehad. De boodschap dat het werkelijke sterftecijfer 'veel hoger' ligt wordt breed overgenomen in media.
- Sinds het debat houden media de aandacht voor farmaceut Roche vast. Tot in de laatste talkshows volgen ontwikkelingen elkaar op. Vanochtend wordt bekend dat het Nederlandse kantoor is beklad.
- Instanties zien een toename van huiselijk geweld. Ook in 'gewone gezinnen' nemen spanningen toe. De Kindertelefoon ziet het aantal telefoontjes met 50% toenemen en doet een alarmerende oproep.
- De spanningen in Nederlandse gevangenis lopen op nu gedetineerden weigeren om coronagerelateerde gezondheidsklachten door te geven. Jaap Brandligt van de belangenvereniging voor (ex)gedetineerden noemt de situatie 'heel erg problematisch'.
- Het gevaar van een pandemie zoals de huidige is al in diverse veiligheidsanalyses van de overheid voorzien. Toch is hier weinig mee gedaan, schrijft NRC op basis van eigen onderzoek.

Karakterisering berichtgeving

- Sinds het debat houden media de aandacht voor farmaceut Roche en de IC-capaciteit vast. Tot in de laatste talkshows volgen ontwikkelingen elkaar op.
- In de ochtendkranten is er weer volop aandacht voor de corona-uitbraak, hoewel er nu ook wat ruimte is voor andere onderwerpen. De diversiteit aan corona-gerelateerde onderwerpen lijkt toe te nemen.
- De boodschap van huisartsen dat het werkelijke sterftecijfer 'veel hoger' ligt wordt breed overgenomen. Meerdere media focussen op de IC-capaciteit. Daarnaast is er opvallend veel aandacht voor verschillende groepen waarvan gezondheid bedreigd wordt, zoals daklozen, gevangenen en bouwvakkers.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)
Identiteiten

- In Eindhoven liggen twee besmette daklozen in de quarantaineopvang, bevestigt straatdokter Peter Meulesteen. In Amsterdam gaat het ook om "één of twee gevallen", aldus directeur Hans Wijnands van de opvangorganisatie De Regenboog Groep. Het Leger des Heils kent 10 besmette daklozen door het hele land.
- Straatdokter Ridder zegt dat ze geen zicht meer hebben op de jongen die zichzelf in quarantaine plaatste in een schuurtje. "Die zijn we kwijt en daar maken we ons grote zorgen om."
- Viroloog Bert Niesters van het UMCG blijkt ook besmet met corona. Vorige week bleek afdelingshoofd Alex Friedrich geïnfecteerd met het coronavirus. Ook bestuursvoorzitter Ate van der Zee van het UMCG bleek even later besmet. Begin deze week bleek dat ook Bert Niesters en Friedrichs vervanger, Marjolein Knoester, de virusbesmetting hebben opgelopen.

Informatiebehoefte

- Op de eigen VWS social kanalen vooral veel vragen en opmerkingen over het testen van meer mensen en de huidige druk op het zorgpersoneel. Op LinkedIn steeds vaker commentaar op het inkoopteam. Mensen die aangeven dat hun aanbod is afgewezen vanwege bureaucratie of te strenge selectie-eisen. Mensen uiten zorgen over de niet-coronazorg die 'plat zou liggen'. Vanochtend reacties op de uitspraken van Mona Keizer gisteren bij EenVandaag. Minister De Jonge ontvangt bezorgde berichten van mensen die niet willen dat ook hij onderuit gaat. Minister Van Rijn ontvangt veel succeswensen.
- Het RIVM ontvangt een stuk minder mails en telefoontjes over corona, dalende lijn sinds dinsdag. Donderdag kwamen er ruim 21 duizend berichtend binnen. Mensen geven aan de 'echte cijfers' over het virus te willen weten: Hoeveel patiënten hebben we in Nederland? Hoeveel genezen? Hoeveel dood? Hoeveel wordt er getest? Vragen over de vondst van het coronavirus in Nederlands rioolwater blijft veel vragen geven: Openbare toiletten worden vaak met niet drinkbaar water doorgespoeld. Is dit nu een risico bij het gebruik? En: Hoe zit het met het grondwater wat ik oppomp voor de dieren? Overige vragen die binnenkomen: Ik wil meer weten over de effecten van het coronavirus en zwangerschap. Mijn dochter is zwanger, haar man lijkt besmet. Wat heeft dit voor invloed op de baby? Zijn er al gevallen bekend die hun reuk- en smaakvermogen terug hebben sinds ze besmet zijn geraakt? Waarom wordt er in Nederland niet gespoten met een desinfecterend middel?
- Bij de Kindertelefoon komen 50% meer telefoontjes binnen dan normaal.
- Minister van Gehandicaptenzaken Rick Brink vertelt op Twitter dat hij donderdag 'heel veel' mailtjes heeft ontvangen van mensen met een beperking die zich zorgen maken over het tekort aan bedden op de IC's.
- Volgens de Volkskrant lijken sinds woensdag tegenstrijdige RIVM-cijfers in omloop: in de ene grafiek hebben we de piek van nieuwe ziekenhuisopnamen gehad, de andere toont nog groeiende aantallen.
- Volgens Trouw vragen microbiologen en politici zich af of Nederland wel genoeg test.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Spanning in gezinnen neemt toe, toename huiselijk geweld

- Instanties zien een toename van huiselijk geweld. Iva Bicanic, hoofd van het Landelijk Psychotraumacentrum in het UMC Utrecht, ziet sinds de sluiting van de scholen anderhalve week geleden, de spanning toenemen in gezinnen.
- Directeur van de Kindertelefoon, Roline de Wilde, doet een alarmerende oproep: "Die enorme stijging aan telefoontjes baart ons zorgen. Het is belangrijk dat we een signaal afgeven dat dit speelt. Helemaal omdat dit ook nog een tijd kan gaan duren." Ze ziet de spanningen niet alleen toenemen in probleemgezinnen, maar ook in 'gewone gezinnen' die voor de coronacrisis geen grote problemen hadden.
- Gemeenten en scholen zijn druk bezig om ook opvang te organiseren voor kinderen die vanwege hun thuissituatie niet thuis kunnen blijven. Dat blijkt uit een navraag door de Volkskrant bij de 25 grootste gemeenten van Nederland.

Andere oproepen & signalen

- Uit een inventarisatie van NRC onder tien grote gemeenten in Nederland blijkt dat alle gevraagde gemeenten hun zorg voor dak- en thuislozen afgelopen week hebben aangepast: opvang wordt verkleind en overal komen isolatie- en quarantaineplekken. Desondanks slapen mensen alsnog vaak met vier tot twaalf mensen – soms meer – op één kamer. In de dagopvang zijn de groepen die samenkomen nog groter.
- Branchevereniging Actiz meldt dat er tijdelijk minder thuiszorg komt. Thuiszorg die niet noodzakelijk is of uitgesteld kan worden, komt minder beschikbaar.
- AD schrijft dat de spanningen in Nederlandse gevangenis oplopen nu gedetineerden weigeren om coronagerelateerde gezondheidsklachten door te geven. De verplichte 1,5 meter afstand houden blijkt verder in gevangenis niet of nauwelijks mogelijk. Jaap Brandligt van de belangenvereniging voor (ex)gedetineerden noemt de situatie 'heel erg problematisch'.
- De autoriteiten in Tirol roepen mensen die tussen 13 en 16 maart in skigebied Axamer Lizum waren op om goed op hun gezondheid te letten. Vaststaat volgens het deelstaatsbestuur dat er in die tijd groepen uit Nederland, Zweden en Ierland in de dorpen Axams en Götzens waren.

- Media spreken van een 'enorm snelle opschaling' van digitale zorg.
- Volgens de Volkskrant wordt 'de roep om de inzet van big data om de verspreiding van covid-19 in kaart te brengen' steeds luider.

Inzamelen van (beschermings)middelen voor de zorg

- De douane biedt de mogelijkheid om persoonlijke beschermingsmiddelen rechtenvrij in te voeren. Dit op voorwaarde dat de mondkapjes en handgel worden ingevoerd door overheidsinstellingen, hulporganisaties of liefdadigheidsinstellingen. Daarnaast moeten de beschermingsmiddelen worden geschonken en worden ingezet voor coronaslachtoffers.
- De vuurwerkbranche heeft met een inzamelingsactie ruim 235.000 veiligheidsbrillen opgehaald.
- Zorgpersoneel ontvangt koelvesten van Nederlandse atleten.
- De vuurwerkbranche heeft ruim 235.000 veiligheidsbrillen gedoneerd aan zorginstellingen en ziekenhuizen.

Tekort aan beademingsapparatuur

- Een Limburgs bedrijf denkt een oplossing te hebben voor het tekort aan beademingsapparatuur.

Uitbreiden zorgcapaciteit

- Volgens Trouw worden op veel plekken in het land sporthallen en congressalen omgebouwd.
- Het Maastricht UMC+ breidt zijn zorgcapaciteit uit met ongeveer 250 bedden voor coronapatiënten. Die komen te staan in congrescentrum MECC.
- Het Aafje Zorghotel naast het Maasstad Ziekenhuis in Rotterdam wordt een tijdelijk coronacentrum voor de regio Rotterdam.
- Mogelijke coronapatiënten kunnen terecht bij de speciaal gebouwde 'huisartsenstraat' in Goirle, een soort drive-in.
- Verzorgingshuis De Dillenburg in Ermelo schiet ziekenhuis St Jansdal te hulp. Binnen een week wordt het leegstaande pand omgetoverd tot noodhospitaal.
- In Roermond opent een thuiszorghotel met huisartsenpost voor de regio Noord- en Midden-Limburg.

Sport

- Amsterdam UMC heeft samen met NOC*NSF, de KNVB en de Vereniging voor Sportgeneeskunde (VSG) adviezen opgesteld voor (thuis) sporten.
- Neuropsycholoog Erik Scherder belt in bij Jinek: "Zorg dat je genoeg beweeg ook al zit je thuis. Bewegen is goed voor je immuunsysteem. Ik zeg niet dat mensen die fit zijn geen corona kunnen krijgen, maar wellicht ga je er wat makkelijker doorheen."
- NOC*NSF zet een steunfonds op om de nood te verlichten bij bonden en verenigingen die door de coronacrisis in acute financiële problemen zijn gekomen. De sportkoepel maakt 4 tot 5 miljoen euro vrij.
- PSV is bereid om na te denken over financiële steun aan Nederlandse betaald voetbalclubs die door de coronacrisis in financiële problemen komen. Dat laat directeur Toon Gerbrands weten als reactie op een noodfonds van twintig miljoen euro dat in Duitsland door vier topclubs beschikbaar is gesteld.
- De Europese voetbalclubs worden door de coronacrisis in hun voortbestaan bedreigd. Dat schrijft voorzitter Andrea Agnelli van de ECA, de associatie van Europese clubs. Hij meldt in een brief aan de meer dan 200 aangesloten clubs dat de ECA met de Europese bond UEFA praat over het verlichten van de strenge financiële regels waar de clubs aan moeten voldoen.

Initiatieven

- Vanaf dit weekeinde is er de app Coronaz voor kwetsbare ouderen en mensen met een chronische ziekte.
- Een groep ondernemers verzorgt vanaf deze week dagelijks duizend gratis maaltijden voor zorgmedewerkers van het Jeroen Bosch Ziekenhuis en Zorggroep Elde in Brabant.
- Om ervoor te zorgen dat ouderen in deze tijd van afzondering toch in contact blijven met familie en vrienden heeft Milah Wouters de organisatie Helpdigitaal opgericht om tablets in te zamelen en deze gratis beschikbaar te stellen aan senioren in verzorgings- en verpleeghuizen.

Steunbetuigingen

- Sommige medewerkers van het Elisabeth TweeStedenziekenhuis in Tilburg werden vandaag aangenaam verrast. Ze werden gebeld door koningin Maxima, via een beeldverbinding.
- Agenten geven met sirenes en zwaailichten eerbetoon aan personeel van het Amphia Ziekenhuis.
- Stichting Ideële Reclame (SIRE) start vrijdag de nieuwe campagne #DASLIEF. De stichting wil op die manier dat Nederlanders "zich een beetje gesteund en trots voelen in deze moeilijke tijd" en hoopt anderen met de campagne te inspireren.

Betekenisgeving

- In een stuk over wetenschappers die zich kritisch uitlaten over de corona-hysterie, spreekt Het Parool van de 'ouheilstijding van het RIVM' die elke middag kort na twee uur naar buiten wordt gebracht.
- AD omschrijft de bestrijding van het coronavirus als een 'race tegen de klok'.

Huisartsen vinden dat niet-geteste mensen die sterven door COVID-19 gemeld moet kunnen worden

- Huisartsen willen dat er een betrouwbare registratie komt van het aantal mensen dat in Nederland aan corona overlijdt. Nu worden mensen die nooit officieel zijn getest op Covid-19, niet meegeteld in de statistieken. Het werkelijk aantal sterfgevallen is vermoedelijk hoger, betogen huisartsen. Vooral Brabantse huisartsen lopen er in hun dagelijkse praktijk tegenaan dat patiënten die thuis zijn overleden, niet getest zijn. De huisartsen vinden dat ze ook die gevallen moeten kunnen melden, waarvan niet is bewezen dat ze COVID-19 hebben gehad. Op grond van een klinisch beeld denken de huisartsen ook te kunnen zeggen welke mensen in de casusdefinitie vallen.
- Kamerleden reageren kritisch op het nieuws en hebben er hun vragen bij richting het kabinet.

Nederlandse voorbereiding pandemie

- Het gevaar van een pandemie zoals de huidige is al in diverse veiligheidsanalyses van de overheid voorzien. De voorbereiding op zo'n ramp was onderdeel van de Nationale Veiligheidsstrategie die vorig jaar is gepubliceerd. Toch is hier weinig mee gedaan, schrijft NRC op basis van eigen onderzoek. Al vanaf 2016 wordt in veiligheidsanalyses, in opdracht van de NCTV gewezen op het gevaar van pandemieën en het tekort aan intensivecarebedden in zo'n periode. Experts van RIVM, TNO, AIVD en NCTV schreven daaraan mee. Hun waarschuwingen resulteerden in een paragraaf in het belangrijkste beleidsstuk waarop het kabinet zijn nationale veiligheidsstrategie baseert. "Het risico van een uitbraak van een (ernstige) infectieziekte zoals een griepandemie blijft (...) reëel", staat in het document. "De Rijksoverheid voert op strategisch niveau beleid uit om hierop voorbereid te zijn."
- "Onze voorbereidingen op een pandemie zijn vooral symbolisch geweest", concludeert Ira Helsloot, hoogleraar besturen van veiligheid aan de Radboud Universiteit in Nijmegen. „Er zijn allerlei plannen voor geschreven, maar in materiële zin waren we niet voorbereid.” Dat is begrijpelijk, zegt Helsloot, omdat er veel geld mee is gemoeid. „Het is een kosten-batenoverweging. Daarom zijn die nationale risicoanalyses die een pandemie voorspelden een aantal jaar geleden losgekoppeld van het beleid. Zo werd voorkomen dat de departementen iets moesten doen met de resultaten van die analyses.” De overheid moet volgens Helsloot eerlijker zijn over het feit dat zij ervoor kiest niet materieel voorbereid te zijn op crises als deze. “We stellen wel nationale risicoanalyses op, maar dat betekent helemaal niets, omdat je er toch geen geld voor over hebt om er iets mee te doen. Die analyses worden vastgesteld, weggelegd en nooit meer naar omgekeken.”

Zorgen/angsten

- Het hoofd van de intensive care in het Amsterdam UMC, locatie VUmc, maakt zich grote zorgen over patiënten die geen covid-19 hebben. "Het hele zorgsysteem ligt plat en draait om covid-19-patiënten", zegt Armand Girbes tegen Nieuwsuur. Ook andere artsen en specialisten spreken tegenover Nieuwsuur hun zorgen uit.
- NRC schrijft dat artsen vrezen dat er een 'stuwmeer' aan patiënten ontstaat. Ziekenhuizen bellen een groot deel van de geplande operaties af. Kunnen artsen en verpleegkundigen – over een paar maanden misschien

wel uitgeput door de crisis – de extra hoeveelheid zorg straks aan? En wat zijn de risico's van het uitstellen van zoveel operaties? (...)

- Vakbond FNV maakt zich grote zorgen over de gezondheid van duizenden bouwvakkers. Uit een enquête onder leden blijkt dat een derde van de werknemers het onverantwoord vindt dat ze door moeten werken.
- Nu steeds meer werknemers ziek thuis zitten, voeren sommige werkgevers de druk op om toch te komen werken. Vakbonden maken zich zorgen. Vakbond FNV kreeg binnen 24 uur twintig meldingen binnen over dit soort misstanden.

IC-capaciteit

- De Brabantse ziekenhuizen lijken de toestroom van patiënten op hun intensive care-afdelingen aan te kunnen. "De berekeningen laten zien dat dat moet kunnen", zei Bart Berden van het Regionaal Overleg Acute Zorg (ROAZ) in het radioprogramma 1op1 op NPO Radio 1.
- Tegen BNR Nieuwradio zegt Diederik Gommers van de NVIC dat door de sterke stijging de 1600 IC-bedden die voor volgende week zijn vrijgemaakt, niet genoeg zijn. "De stijging is heel slecht nieuws. Dit betekent dat we er over 3 dagen zijn, in plaats van over 6 of 7 dagen."
- NOS schat in dat door die capaciteit van 1600 door de sterke stijging van gisteren al eind deze week bereikt dreigt te worden.
- Media schrijven dat het inderdaad lijkt te gebeuren dat aan het eind van de week 1000 patiënten op de IC liggen.

Roche (op chronologische volgorde)

- De Kamer vindt de huidige tekorten aan tests 'onacceptabel' en daarom moeten farmaceutische concerns, zo nodig onder dwang, de recepten afgeven waarop coronatests zijn gebaseerd.
- De Zwitserse farmaceut Roche laat in gesprek met de NOS weten dat laboratoria het recept voor een vloeistof die nodig is voor coronatests van het internet kunnen halen. Volgens media als De Telegraaf is het maar de vraag of dit toevallig tijdens de onderhandelingen naar buiten kwam.
- Ingewijden melden aan De Telegraaf dat Roche een 'onderhandelings spel over het leveren van testvloeistof' speelt. Betrokkenen melden dat het niet om de receptuur van Roche-vloeistoffen gaat. Die houdt het bedrijf nog altijd tegen de borst. Het zou draaien om alternatieven.
- Een recept om een voor coronatests benodigde vloeistof te maken is "vrijelijk beschikbaar", zei de baas van de Nederlandse tak van de Zwitserse farmaceut Roche, Esther de Rooij, donderdag bij het tv-programma Jinek. Ook alle informatie om ermee tot een goede werkwijze te komen, stelt het bedrijf ter beschikking aan ziekenhuislaboratoria, zei ze. Maar zelf maken kost ziekenhuizen wel kostbare tijd, testmateriaal en personeel, waarschuwt de topvrouw.
- Bij Op 1 stellen journalisten van Follow the Money dat we op een dwaalspoor zijn gezet doordat Roche aangaf dat het recept online te vinden is. Het zou namelijk niet het recept van Roche zelf zijn.
- Vanochtend wordt bekend dat met zwarte verf 'Hoeveel doden?' op het kantoor van farmaceut Roche in Almere is gespoten.

Duiding virus & uitbraak

- AD spreekt van 'corona-roulette'. "Ook als je verder gezond bent (of denkt te zijn) kan corona je flink ziek maken."
- Medisch microbiologe Marjolein Kikkert van het Leids UMC zegt dat het afweersysteem de invasie van het nieuwe coronavirus na een paar jaar waarschijnlijk vergeten. "We moeten afwachten hoeveel immuniteit dit virus opwekt, maar we weten van andere coronavirussen dat die immuniteit na een jaar of drie, vier vervaagt."
- De Telegraaf kopt: '89-jarige sterft alleen in huis na noodkreet'. Huisarts Mark Perquin vertelt krant over een 89-jarige man die afgelopen weekend alleen thuis stierf aan vermoedelijk corona.
- In Italië zijn 39 artsen overleden aan het coronavirus, onder wie achttien huisartsen. Italiaanse artsen roepen in een brief in het British Medical Journal op om zorgpersoneel zo snel mogelijk te testen.
- Een 16-jarig meisje in Frankrijk is overleden aan COVID-19.